

saa stærkt at intet fordamper ved Vandets Kogepunct, men naar Massen afkjøles udvikler sig med Krystallisationens Begyndelse en meget stærk Alkoholugt.

Den historiske Classe.

Geheime Legationsraad Brøndsted har forelagt Selskabet et Forsøg til en metrisk Oversættelse af Æskyløs's Eumenider; Indledning og 1ste Afdeling. Da Forfatteren ikke er tilstede, og Manuskriptet ei her forefindes, maa en udførlig Beretning herom udsættes til det fortsatte Arbeide meddeles Selskabet.

Som bekjendt har den berømte svenske Chemiker Baron *Berzelius* fremsat Tvivl angaaende Tilværelsen af en Indskrift paa det Sted, der er bekjendt under Navn af Runamo. Den lærde Verden vil nu snart faae Midler i Hænde til Sagens fuldstændige Bedømmelse; da alt Hidhörende vil findes i det Bind af Selskabets historiske og philosophiske Skrifter, som nu er i Trykken. Foreløbigen ville vi dog her give en ganske kort, ikkun Hovedtrækkene gjentagende Oversigt over den Fremgangsmaade, som er bleven brugt ved den af Selskabet foranstaltede Undersøgelse over denne saa længe ufuldstændigt bekjendte Gjenstand; og herpaa ville vi meddele Hovedindholdet af de Bemærkninger Etatsraad og Geheimearchivar *Finn Magnusen* i sin Afhandling har fremsat mod *Berzelius's* Tvivl.

Runamo havde allerede i en meget tidlig Oldtid tiltrukket sig Nordboernes Opmærksomhed. I *Saxos* Dage antog man at det havde bevaret en ved sin Ælde uforstaaelig Indskrift. Selskabets tidligt tabte hædrede Medlem Biskop *Peter Erasmus Müller* fandt under Bearbejdelsen af *Saxo* Anledning til at ønske denne Sag paa ny undersøgt, og foredrog dette for Selskabet. I denne Anledning udnævntes en Commission til at undersøge Sagen paa Stedet. Denne gik saaledes til Værks, at Professor *Forchhammer*, som Geognost, først undersøgte Stedet, for at bestemme, hvad der i Runamo var Natürens Værk, og hvad muligen kunde være Kunstens. Han fandt strax, at den saakaldte Slange, hvorpaa Ridserne findes, er en Trapgang. Derpaa udmærkede han med Kridt de Ridser, som han ikke kunde ansee for naturlige. Han kunde heri føle sig aldeles fri

for enhver Fordoms Indflydelse, da han aldrig havde gjort sig bekendt med Runeskrifter. Efter at denne Udskilning af de kunstige Ridser fra de naturlige var udført, tegnedes det hele af en övet og nöiagtig Tegner. Efter hans Arbeide har man ladet udföre to Kobberstik, hvoraf det ene forestiller Ridserne saaledes som de opfattedes af Tegneren, men det andet fremstiller de kunstige Ridser stærkere antydede og derved kjendeligere end de naturlige. Etatsraad *Finn Magnusen* erkjendte strax Skriften for at være runisk, men af en meget indviklet Art, og tilstod at han ikke kunde finde nogen Mening deri. Det samme vedblev han endnu at erklære medens Tegningerne bleve stukne i Kobber, indtil han endelig ved at see dem paa Kobbertavlen, kom paa den Tanke, at den maatte læses fra höire til venstre. Nu fandt han strax de Ord, som ikke vare skrevne med Binderuner meget læselige, og de övrige forstaaelige ved Anvendelsen af Regler, hvorefter han og andre för havde læst visse Indskrifter. Man seer af denne Sagens korte Historie, hvor forsigtigt og samvittighedsfuldt Selskabets Commission er gaaet frem, og hvor meget Krav altsaa dens Arbeide og Etatsraad *Finn Magnusens* Forklaring har paa den videnskabelige Verdens Opmærksomhed og grundige Prövelse.

Vi meddele nu Udtoget af Etatsraadens Bemærkninger.

Sverrigs store Chemiker Friherre Berzelius's Afhandling „Om Runamo och dess inskrift” blev oplæst i det Kongl. Vitterhets- Historie- og Antiquitets Academie i Stockholm den 15de September 1836 og trykt i dets Handlingers 14de Deel (1838) S. 367—376, med en vedföiet Afbildning (som Tab. 5) af Indskriften paa Runamo og den Deel af Trapgangen, hvorpaa den er anbragt, efter en til Videnskabernes Selskabs Beskrivelse bestemt Kobbertavle, hvorpaa de naturlige Ridser kun svagt angives, dog i en meget formindsket Maalestok. Ved Afbildningen har Berzelius ikke fundet sig foranlediget til at gjøre den mindste Forandring. Finn Magnusen troer at kunne mærke, af den sidst ommeldte Afhandlings Indhold, at dens beröimte Forfatter ikke havde læst Videnskabernes Selskabs trykte Beretning om Runamo Undersögelsen 1833, först publiceret i dets næstefter udkomne Program og ligeledes i Örstedes Oversigt over dets Forhandlinger fra 31 Mai 1832 til Aarsdagen 1836; (see Selskabets naturvidenskabelige og mathematiska Afhandlingers 6te Deel 1837 S. LXIII—LXXI), thi da vilde han ikke have tillagt Magnusen Affattelsen af den ovenomtalte kobberstukne Afbildning af Runamo, om hvilken Berzelius siger: at det, der fore-

vistes ham som en saadan Rune-Indskrift, befandtes at være en Gang af Trap i Granit; see Afhandlingens S. 367, 368, 371, 374 jævnført med S. 373, hvor han omtaler de Ridser i Klippen, „ hvilka, enligt Prof. Magnusens egen handskrifna Anteckning å ritningen, af honom anses för naturliga sprickor”. I denne Anledning oplyser Finn Magnusen, at Baron Berzelius ved hans Nærværelse i Kjöbenhavn i Sommeren 1836 henvendte sig til ham, i Anledning af den da forehavte Undersøgelse over Runamo, med det Önske at erholde en Gjenpart af Indskriftens Aftegning, med Forsöget til Runernes Forklaring; Magnusen tog ikke i Betænkning, at overlade ham, til saadan Brug, et Aftryk af den ovenommeldte Kobbervavle (da en anden, som forestiller samtlige Runamo-Indskriftens saavel indhugne som naturlige Træk, ikke var færdig fra Kobberstikkeren), med sin tilføiede Læsning af Runerne og en Notice angaaende de naturlige Sprækker eller Ridser, som forskjellige fra de indhugne Charakterer, af hvilken, som blot bestemt til Veiledning ved Berzelius's forehavte Undersøgelse, Magnusen dog ingen Gjenpart tog til sin egen Efterretning. Af Berzelius's Udtryk, der vistnok ere blevne foranledigede ved en Misforstaaelse, mener Magnusen Læseren maa slutte, at Sidstnævnte havde publiceret Indskrift-Kobberet paa egen Haand, uden mindste Hensyn til Forchhammers physiske Undersøgelse, da dog Magnusen ikke paa mindste Maade havde tilladt sig at fatte nogen selvstændig Mening om Figurerne paa Runamo, hvorvidt de vare indhugne eller naturlige, men derimod i et og alt stolet paa Forchhammers (af Berzelius aldeles ikke ommeldte) Undersøgelse, som alene er lagt til Grund for hans Forsög til Fortolkning af de indhugne Charakterer. Naar bemærkes (S. 371) at et Stykke af Trapgangen „innehåller fördjupningar, som likna med mejsel uthuggna runabokstäfver till den grad att ingen kan förtänkas, som för sådana anser dem” er dette vistnok, efter Magnusens egne Iagttagelser, bogstavelig sandt, men den dertil lagte Bemærkning „oagtadt deras form icke inpassar på något af de hittills kända runealfabeter” er dog ingenlunde paalidelig, efter hvad Magnusen ved sine palæographiske Oplysninger haaber at kunne tilstrækkelig godtgjøre. Sidstnævnte bevidner tillige, at de Charakterer, hvilke Forchhammer (som selv erklærer ikke at have mindste Kundskab om Runer), anseer for at være indhugne, høre til de læselige, og have virkelig Udseende af simple eller sammensatte Karakterer af denne Skriftart, hvorimod de, som han har antaget for naturlige Sprækker eller Ridser, ogsaa af Runegranskere ville findes at være af en ganske egen

Beskaffenhed og ikke at ligne de Arter af Skriftegn, som her ellers sees at være fremstillede. Figurerne eller Ridserne paa Maklamo, hvilke Forchhammer strax ved første Öiekast erklærede for Naturens Værk, fandt Magnusen heller ikke, fra sin Side, at fortjene nogen palæographisk Undersøgelse.

Berzelius bestrider saaledes (S. 375) den Mening at Indskriften skulde være et Mindesmærke („minnesvård”) for Harald Hildetands Armeetog mod Sigurd Ring: „Tydligt är det för den som sjelf ser belägenheten, att ingen Armé här kunnat föras fram, annorlunda än i trängande nöd, då deremot slätten derbredvid, som den tiden lærer hafva varit bebyggd, gaf öppet tillfälle dertill. Man måste då söka ett skäl, hvarföre man uthuggit inskriften långt ifrån tågets väg, in i vilda skogsmarken, der den vel sällan skulle komma att läsas. Detta skäl skulle då vara att man här funnit af naturen formadt det ormlika band, uti hvilket man vanligt ristade sina runor; men jag vet icke att man annorstädes träffadt et sådant begagnande af gångar till runeinskrift. Detta band ligger dessuten här nästan horisontelt. Våra förfäder sökte gerna at hafva sina inskrifter i stående ställning.” — — — „Om ater fråga varit at rista ett oförgängligt minne af den tidens störste härtåg i Norden, så kan man svårligen förstå, hvarföre icke då företrädesvis dertill blifvit begagnad någon af de i Blekinge å så många ställen förefallande perpendiculära, fasta klyfter, med en af naturen fullt afslätad yta. Ei långt i söder från Hoby kyrka presenterar sig en sådan, lagom hög för at huggas och läsas, och af den längd att tågets hela historia der kunnat inristas. Jag vet icke at någonstädes i Sverrige dessa perpendiculära granitväggar äro så allmänna som i denna trakt af Blekinge. Äfvan detta synes mig böra tagas i beräkning, då man vill bedömma beskaffenheten af Runamo-phenomenet.”

Herved har Finn Magnusen seet sig foranlediget til følgende Modbemærkninger.

„Runamo-Indskriften er i Hovedsagen, efter dens eget Indhold ikke bestemt til noget egentligt Mindesmærke for det danske Krigstog til Braavalle. Dette fremlyser tilstrækkelig af det Udtog af min Afhandling om Runamo, som allerede er blevet publiceret i Selskabets Programmer. Jeg bemærkede der at Runamo kunde antages at have ligget paa Veien fra Skanör af for den Deel af Haralds Hær, som drog landveis derfra, hvorfor jeg gjettede at Indskriften kunde være indhugget paa een eller anden Rastdag, bestemt til höitideligt Offer og Gudstjeneste efter de nordiske Hedningers Skikke. Udtrykket *paa Veien*

har jeg ikke tænkt mig at burde tages aldeles bogstavelig om Gangstien over Runamo-Klippen, men om en Vei for Hæren, liggende i Nærheden, og Berzelius selv antager at denne vel kunde have ligget over Sletten tæt derved. Jeg har og forhen sagt, at Indskriften i det Hele maatte betragtes som etslags magisk-religiøs Bandsættelse af Landsforrædere, og Bönner til Guderne for den retmæssige Konges Seier. Selve Krigstoget ommeldes der ikke med et eneste Ord, endskjönt vi af Indskriften maa slutte at den er indhugget kort förend Braavalle-Slaget holdtes, men dette Slag var, vel at mærke, længe forud bestemt, med Hensyn til Tid og Sted, af begge de stridende Parter."

Finn Magnusen har ellers sögt at gotgjöre, at vore hedenske Forfædre meente: at deres Bönner til Guderne sikkrest opfyldtes efter Odins egne Forskrifter, paa de Betingelser at de vare affattede paa Vers og indhugne med Runer, især af den magiske Art; alt dette fremviser Runamo-Indskriften tydelig nok. Den maa desuden læses bagfra eller fra Höire til Venstre, fra Nord til Syd og mod Solens sædvanlige Gang, i Overeensstemmelse med de Ceremonier som de nordiske, formeentlig tryllekyndige Hedningner pleiede at iagttage ved den Tilbedelse af Guderne, som skulde udvirke deres Fienders Fald eller Ödelæggelse. Den naturlige Slangefigur ansaas vistnok her for en hieroglyphisk Rune i det Store; den var et helligt Billed af Odin selv (som i en Slanges Skikkelse havde erhvervet Digterdrikken der ogsaa var Runernes Ophav) efter Medför af forskjellige blandt hans Navne; — her fremböd den netop hine Fordele for en magisk Indskrifts vedbörliche Indridsning og valgtes da, som formeentlig anvist af Guddommen, til Frembærelsen af Bönner, indrettede saaledes ved Skrift og Digt, som de bedst passede til Tidsalderens Tænkemaade og religiøse Fordomme. Magnusen antager endvidere: at Indskriftens Stilling og Retning tænktes at være henvendt til Guderne, opad mod Himlen og til deres sydlige Boliger. At Guderne meentes at see ned til det der skete paa Jorden, især naar de udtrykkelig anraabtes derom, erfares af Eddadigtet Grimnersmaal og flere Steder af Oldskrifterne. Bönner og Besværgelser til de saakaldte Landvætter (et Lands eller Steds lokale Guddomme) pleiede og, i Hedendommen, at indskjæres med Runer paa Stange, opreiste i fri Luft. Det stemmer overens med saadanne Anskuelser at de asiatiske Lamadyrkere, en Green af Buddhisterne (endnu Jordklodens talrigste og dog forðum meget mere udbredte Religionssekt, for hvilken Slangefiguren har en stor Hellighed) udstille skriftlige

Bönner og Hymner for Gudernes Aasyn (saavel i Templer som paa Husene, paa Marken o. s. v.) da de derved menes at opnaae den største Kraft til Bönhørelse. Saaledes anbragte ogsaa visse hedenske Folk, paa de i Kampen vaiende Faner, andægtige Bönner om Gudernes Vrede mod deres Fiender og disses Fald eller Ödelæggelse, altsaa af samme Indhold som den største Deel af Runamo-Indskriften.

Hvad den Indvending angaaer, at Forfædrene kun sjeldent have anbragt deres Indskrifter i en næsten horizontal Stilling, henviser Finn Magnusen til Sjöborgs Opregnelser af 5 eller 6 saadanne flade Klipper, allene i Sverrig, foruden en stor rund Steen, (kaldet Wänge Sten) med dybt indhugne sammensatte Runer, forhen opsat paa Middelpunkten af Öen Gulland, hvis Indbyggere fordem vare særdeles hengivne til den hedenske Gudsdyrkelse; nu er den nedsunken paa Landeveien og dog ere de indgravede Træk endnu i Hovedsagen tydelige. I Liljegrens *Runerkunder* anføres end flere „Runristningar på Berg“ der synes at være af lignende Beskaffenhed, især med Hensyn til deres vanskelige Læsning. Alle Paradishulens Rune-Indskrifter (paa Island) ere ligeledes anbragte paa Klippegulvets jævne Flade. Geijr har desuden forlængst gjort lignende Bemærkninger med Hensyn til adskillige svenske og flere Runeskrifter af denne Art som Sidestykker til Runamo-Indskriften, hvilken han da antog for den ældste bekendte.

Ellers har Finn Magnusen erkjendt at han, med Hensyn til det Heranførte, skylder den berømte Lærde, som har givet Anledning dertil, den Bemærkning, at Slutningen af hans herommeldte trykte Afhandling indeholder følgende Ord: „De Anmärkningar, jag här meddelet K. Akademien, voro icke ämnade åt någon ytterligare publicitet, än den, at gömmas vid K. Academiens Dagbok“. — Saavel Publikationen af disse hans Bemærkninger, som den dermed følgende Kopie af Runamoindskriftens kobberstukne Afdildning, synes saaledes blot at være foranlediget ved en Misforstaaelse af Andre.

Iøvrigt har Etatsraad Finn Magnusen fremlagt for Selskabet et stort Antal Tegninger af Indskrifter og Charakterer m. m. de saakaldte Binderuner, som Paralleler til den i Runamoindskriften fremherskende beslægtede Skriftart o. s. v., — men hverken disse eller Forfatterens dem angaaende Bemærkninger kunne meddeles i nærværende Oversigt, og dette er saa meget mindre fornö-

dent, som hans Hovedafhandling om denne Gjenstand, tilligemed samtlige dertilhørende Afbildninger snart kan ventes at blive færdig fra Trykken.

Professor *Petersen* meddeelte Selskabet et Bidrag til den byzantinske Litteraturhistorie i en kritisk Undersøgelse, hvori han søgte at vise, at den Fortale, som i Udgaverne findes foran Komnenernes Historie af Nikephoros Bryennios, ikke er skreven som Fortale til dette Værk eller har Nikephoros Bryennios til Forfatter. Efterat have angivet det Særegne ved deslige Undersøgelser, naar de angaae den byzantinske Periodes litteraire Frembringelser, gaaer Forfatteren over til at give en Udsigt over den foregivne Forfatters, Nikephoros Bryennios' Levnet. Han var en Søn eller Sønnesøn af den Nikephoros Bryennios, der optraadte som Modkeiser mod Botoniaten, ægtede Alexios Comnenos' Datter, den som Forfatterinde berømte Anna Comnena. Derved aabnedes ham Adgang til de høieste Værdigheder, og Deeltagelse i Tidens Begivenheder. Til hans mærkeligste Bedrifter hørte Konstantinopels Forsvar mod Korsfarerne (1097). Efter Keiserinde Irenes Tilskyndelse skrev han Komnenernes Historie fra 1057, men fuldførte denne kun til henimod Alexios' Thronbestigelse. Anna Komnena levede Fortsættelsen af dette Værk i sin Alexias.

Efter denne Inledning gaaer Forfatteren over til Undersøgelsen selv. Det Skrift, med hvis foregivne Fortale denne beskæftiger sig, er en Deel af den store Samling, som vi have under Navn af de byzantinske Historieskrivere. Forfatteren viser, at Spørgsmaalet om Fortalens Ægthed kun kan besvares efter indre Kriterier. Af denne Fortales Slutning sees, at dens Forfatter vilde skrive Keiser Alexios' Historie, men at han føler, at denne Opgave saa langt overgaaer hans Evne, at han er tilfreds, om det maatte lykkes ham at give Anledning til, at dette Arbejde værdigen blev udført af en anden. Denne Fortale indeholder en Beretning om, hvorledes Alexios ved Miskiendelse og Efterstræbelser blev bragt til at fratage Botoniaten Regieringen, og selv at tage denne i Besiddelse. Denne Omstændighed er vigtig; thi Fortalen er derved — tvertimod Fortalers Natur — en Fortsættelse af Bryennios' Værk, da den i det Hele taget fortæller Begivenheder, der fulgte efter dem, ved hvilke Bryennios havde standset. Det Eneste, der endda kunde anføres for Fortalens Ægthed, var, i Forbindelse med at dens Begyndelse er tabt, at Bryennios, da han maatte af-